

คู่มือ
การสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

๓๗๑.๑ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ส ๖๙๑ ค **คู่มือการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย**

กรุงเทพฯ : ๒๕๕๑

๗๓ หน้า

ISBN 978-974-559-279-7

๑. ครูภูมิปัญญาไทย-คู่มือ

๒. ครูภูมิปัญญาไทย-การสรรหา

๓. ชื่อเรื่อง

คู่มือการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย

สิ่งพิมพ์ สกศ.   อันดับที่ ๔๒/๒๕๕๑

พิมพ์ครั้งแรก   เมษายน ๒๕๕๑

จำนวน   ๒,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์และเผยแพร่   สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐-๒๖๖๔-๗๑๒๓ โทรสาร ๐-๒๒๔๓-๑๑๒๙
Web site : <http://www.onec.go.th>

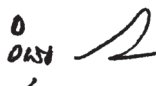
พิมพ์ที่   บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด
เลขที่ ๒๓ ซอยจรัญสนิทวงศ์ ๔๔ ถนนจรัญสนิทวงศ์
แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
โทร. ๐-๒๔๘๓-๐๔๑๗-๘ โทรสาร ๐-๒๔๘๓-๐๔๑๙
E-mail Address : stsumitra_century@yahoo.com

คำนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ มาตรา ๕๗ ในเรื่อง การยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย ซึ่งกำหนดไว้ในนโยบายให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา และสนับสนุนให้มีบทบาทในการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคม

คู่มือการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย เล่มนี้ เป็นแนวทางในการดำเนินการคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย และเนื่องจากมีหน่วยงานทางการศึกษาจำนวนมากมีความสนใจที่จะนำแนวทางดังกล่าวไปปรับปรุงประยุกต์ใช้เพื่อดำเนินการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาที่เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนด้านการศึกษา สำนักงานฯ จึงได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้เพิ่มเติมเพื่อเกื้อหนุนให้มีการส่งเสริมเรื่องภูมิปัญญาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อเป็นต้นแบบและเป็นแนวทางให้หน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานที่ตระหนักถึงความสำคัญของผู้ทรงภูมิปัญญา ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศบนพื้นฐานของภูมิปัญญาไทย ได้นำไปปรับปรุงประยุกต์ใช้ในการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ในท้องถิ่นของตนต่อไป

ดังนั้น สำนักงานฯ จึงได้จัดทำคู่มือการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย ขึ้นเพื่อเผยแพร่ให้แก่ข้าราชการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ทรงภูมิปัญญา และหน่วยงานต่าง ๆ ในทุกภาคส่วนได้รับรู้สำหรับแจ้งความจำนงเสนอข้อมูลเพื่อขอเข้ารับการพิจารณายกย่องเชิดชูเกียรติต่อไป

(นายอรุณ จันทวานิช)

เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

๑. ความสำคัญของกฎหมายท้องถิ่นและกฎหมายไทย	๑
๑.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	๑
๑.๒ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕	๓
๑.๓ นโยบายส่งเสริมกฎหมายไทยในการจัดการศึกษา	๔
๑.๔ การยกย่องเชิดชูเกียรติครูกฎหมายไทย	๕
๒. หลักการเกิดกฎหมายไทย	๖
๓. ความหมายของกฎหมายไทย	๙
๔. ประเภทของกฎหมายไทย	๙
๕. ลักษณะของกฎหมายไทย	๑๐
๖. ขอบข่ายกฎหมายไทย	๑๑
๗. ใครคือครูกฎหมายไทย	๑๒
๘. คุณสมบัติและขั้นตอนการดำเนินการสรรหาและ คัดเลือกครูกฎหมายไทย	๑๓
๘.๑ คุณสมบัติของผู้ทรงกฎหมายที่เสนอชื่อเพื่อยกย่อง เป็นครูกฎหมายไทย	๑๓
๘.๒ ขั้นตอนการดำเนินการยกย่องเชิดชูเกียรติ ครูกฎหมายไทย	๑๓
๙. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการยกย่องเชิดชูเกียรติ	๑๕

สารบัญ (ต่อ)

๑๐. ผู้รับผิดชอบการดำเนินการ	๑๖
๑๐.๑ การดำเนินการ	๑๖
๑๐.๒ การตัดสินใจชี้ขาดผลการสรรหาและคัดเลือก	๑๖
๑๑. หลักเกณฑ์การยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น “ครูภูมิปัญญาไทย”	๑๖
๑๑.๑ หลักเกณฑ์การประเมินจากเอกสาร	๑๖
๑๑.๒ หลักเกณฑ์การประเมินภาคสนาม	๑๘
๑๒. การประกาศผลผู้ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ	๑๙
๑๓. เครื่องหมายเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย	๒๗
๑๔. การส่งเสริมสนับสนุนครูภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา	๒๘

ภาคผนวก

- เอกสารหมายเลข ๑ นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา
ฉบับได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี
เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๒
- เอกสารหมายเลข ๒ แบบเสนอผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อประกาศ
ยกย่องเชิดชูเกียรติ เป็น “ครูภูมิปัญญาไทย”
รุ่นที่...
- เอกสารหมายเลข ๓ คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานสรรหาและคัดเลือก
ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖

สารบัญตาราง

- ตารางที่ ๑** แสดงการให้น้ำหนักคะแนนในแต่ละประเด็น องค์ประกอบตามแบบเสนอผู้ทรงภูมิปัญญา เพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” รุ่นที่... ๑๘
- ตารางที่ ๒** แสดงรายละเอียดขององค์ประกอบ ตัวชี้วัด เกณฑ์การให้คะแนน และการให้น้ำหนักคะแนน แก่ผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อการประเมินเชิงประจักษ์ ในพื้นที่ภาคสนาม ๒๑

สารบัญภาพ

แผนภาพที่ ๑ กระบวนการเกิดภูมิปัญญาไทย

๘

การสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย

๑. ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาหรือความรู้ในชีวิตจริงที่มีอยู่เดิมในชุมชนตามที่ชนชาวไทยได้สั่งสมด้วยประสบการณ์ มีกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรับปรุงแต่งและพัฒนาจนเกิดหลอมรวมเป็นแนวคิดเพื่อใช้แก้ปัญหาของการดำรงชีวิตและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย ช่วยให้สังคมไทยนับแต่อดีตดำรงอยู่ได้อย่างสุขสงบสืบมา เหล่านี้ถือได้ว่าภูมิปัญญา มีสารัตถะที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าเรื่อย ๆ มาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งภูมิปัญญาไทยช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีแก่สังคมไทย ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิให้แก่คนไทย ดังนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องระบุนำไว้ตามสาระบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาและผลการยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย มีดังต่อไปนี้

๑.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติ เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยไว้ ๔ หมวด ใน ๕ มาตรา ดังนี้

หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ในส่วนที่ ๑๒ สิทธิชุมชน สาระบัญญัติตามมาตรา ๖๖ บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน”

หมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย มีสาระบัญญัติตามมาตรา ๗๓ บัญญัติว่า “บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิภภัย สาธารณะ เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิทักษ์ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น ...”

หมวด ๕ แนวทางนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในส่วนที่ ๔ แนวนโยบาย ด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม มีสาระบัญญัติ ตามมาตรา ๘๐ ใน (๖) บัญญัติว่า “ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึก และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น” รวมทั้งในส่วนที่ ๗ แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจตามมาตรา ๘๔ ใน (๖) บัญญัติว่า “...ส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เพื่อใช้ในการผลิตสินค้า บริการ และการประกอบอาชีพ” รวมทั้งในส่วนที่ ๙ แนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ ทรัพย์สิน ทางปัญญาและพลังงาน ตามมาตรา ๘๖ ใน (๒) บัญญัติว่า “ส่งเสริม การประดิษฐ์หรือการค้นคิดเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ รักษาและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย รวมทั้งให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา”

หมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น มีสาระบัญญัติตามมาตรา ๒๔๙ บัญญัติว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับ มาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ

การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย”

กล่าวโดยสรุปรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มี สาระบัญญัติที่สำคัญเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย คือ อนุรักษ์ บำรุงรักษา พื้นฟู ปกป้อง คุ้มครอง พิทักษ์ ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ

สืบสาน พัฒนา เผยแพร่และปลูกจิตสำนึก ประกอบกับบุคคลมีหน้าที่
รับการศึกษา อบรม การเรียนรู้และฝึกอาชีพจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยชนชาวไทย
มีส่วนร่วมจัดการและใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย
เพื่อใช้ในการผลิตสินค้า บริการและการประกอบอาชีพ รวมทั้งส่งเสริม
การประดิษฐ์หรือการค้นคิดเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่และเป็นทรัพย์สินทางปัญญา
ตลอดจนการปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีหน้าที่
บำรุงรักษาและจัดการศึกษาอบรม โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและ
ระบบการศึกษาของชาติ

๑.๒ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้บัญญัติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย
ไว้ ๓ หมวด ใน ๕ มาตรา ดังนี้

หมวด ๑ บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มีสาระบัญญัติตาม
มาตรา ๗ บัญญัติว่า “...ส่งเสริม...ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย...”

หมวด ๔ แนวการจัดการศึกษา มีสาระบัญญัติตาม**มาตรา ๒๓** บัญญัติว่า
“การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา
ตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญ...กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตาม
ความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่อง...(๓) ความรู้เกี่ยวกับ...ภูมิปัญญาไทย
และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา” ...และตาม**มาตรา ๒๗** บัญญัติว่า “...ให้สถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร... ภูมิปัญญาท้องถิ่น ...เพื่อเป็น
สมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ” รวมทั้ง**มาตรา ๒๙**
บัญญัติว่า” ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา
สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัด
กระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการ
แสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรหาภูมิปัญญาและวิทยาการ

ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน”

หมวด ๗ ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาศึกษา มีสาระบัญญัติตามมาตรา ๕๗ บัญญัติว่า “ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ความรอบรู้ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา”

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ดังกล่าวข้างต้น มีสาระบัญญัติที่สำคัญเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย คือ ส่งเสริมการนำประสบการณ์ความรอบรู้และความชำนาญจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลมาใช้และประยุกต์ใช้ในแต่ละระบบการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยสถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ทั้งนี้ เพื่อให้มีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาเพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งให้การยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

๑.๓ นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ได้รับความเห็นชอบตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ (ตามเอกสารหมายเลข ๑ ในภาคผนวก) เป็นนโยบายเพื่อให้ภูมิปัญญาเป็นฐานรากและเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนและการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยพระบวรวิสัยทัศน์ของนโยบายนี้ไว้ว่า “ภูมิปัญญาไทยจะได้รับการฟื้นฟูและนำมาปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และบริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยถือเป็นส่วนสำคัญอยู่ส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการศึกษาสำหรับคนทั้งชาติ และเป็นไปเพื่อเน้น

คุณค่าทางจิตพิสัยเพื่อนำไปสู่ดุลยภาพอย่างยั่งยืน จนเกิดเป็นพลังขับเคลื่อน
สู่การแก้ปัญหาและพัฒนาคนและสังคมตามแนวทางที่เหมาะสมกับประเทศไทย”
และมีสาระสำคัญ ๆ ในนโยบายกำหนดไว้ โดยสรุปมีดังนี้

๑) นำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาของชาติ โดยเลือกสรรสาระและ
กระบวนการเรียนรู้ เข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในโรงเรียน การศึกษา
นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย

๒) ยกย่องและเชิดชูเกียรติ “ครูภูมิปัญญา” และสนับสนุนให้มีบทบาท
เสริมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกระบบรวมทั้ง
ให้แบบอย่างและชี้นำด้านวิถีคิด วิธีการเรียนรู้ และการดำเนินชีวิตที่ได้ผ่าน
การทดสอบมามาก

๓) สนับสนุนการศึกษาวิจัยด้านภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา
ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

๔) ประมวลคลังข้อมูลเกี่ยวกับสารัตถะ องค์กร และเครือข่ายภูมิปัญญา
ทั้งในระบบท้องถิ่น และระดับชาติ

นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาดังกล่าวมานั้น มีสาระ
สำคัญเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย กล่าวโดยสรุปคือ สนับสนุน
พัฒนาและศึกษาวิจัย รวมทั้งให้การยกย่องและเชิดชูเกียรติ เพื่อให้ได้คลังข้อมูล
และมีเครือข่ายภูมิปัญญาทั้งในระบบท้องถิ่นและระดับชาติ อันจะนำไปสู่
การสร้างพลังขับเคลื่อนที่เกิดจากครูภูมิปัญญา เพื่อให้ภูมิปัญญาถูกถ่ายทอด
นำเข้าในการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกระบบ

๑.๔ การยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินการยกย่องและเชิดชูเกียรติ
ผู้ทรงภูมิปัญญาเป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” โดยเริ่มปี ๒๕๔๔ ใต้รุ่นที่ ๑ เป็นต้นมา
และดำเนินการทุก ๆ ปีงบประมาณ ถึงปัจจุบัน

ครูภูมิปัญญาไทยทุกรุ่น ได้ทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยของตนให้กับ
บุคคล คณะบุคคลและสถาบันต่าง ๆ รวมทั้งทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุน
การพัฒนาสังคมไทย โดยเฉพาะการนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบ
การศึกษาในแต่ละระดับ

จากความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยตามที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนต้องอนุรักษ์ บำรุงรักษา พิธีกรรม ปกป้อง ค้ำครอง พิทักษ์ ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ สืบสาน พัฒนา เผยแพร่และปลูกจิตสำนึก ซึ่งการดำเนินการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย จึงเป็นงานหนึ่งที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ให้ความสำคัญและเห็นควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาหรือปราชญ์ชาวบ้านให้เป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” ดังนี้

๑) เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาหรือปราชญ์ชาวบ้านให้เป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา อันนำไปสู่การพัฒนานโยบายและแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป

๒) เพื่อรวบรวมรูปแบบและวิธีการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในการขับเคลื่อนแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูภูมิปัญญาไทยที่ให้การเรียนรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

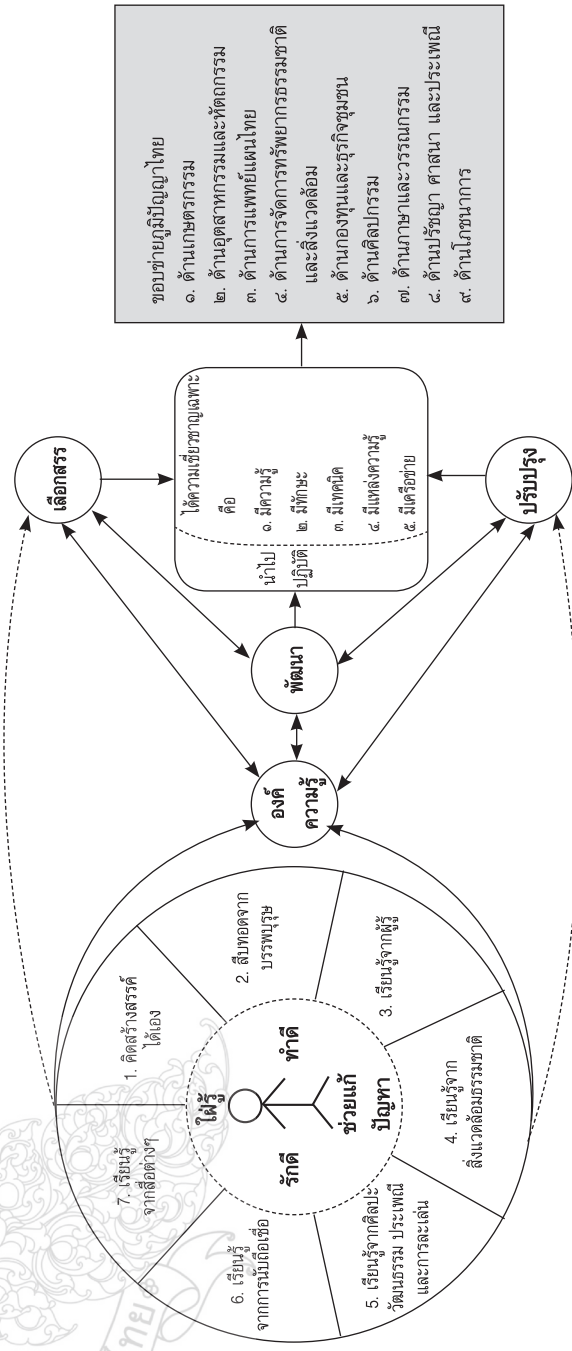
๓) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้ของครูภูมิปัญญาไทยที่ให้การเรียนรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

๓. หลักการเกิดภูมิปัญญาไทย

กระบวนการเกิดภูมิปัญญาไทย เป็นการเกิดจากบุคคลที่มีลักษณะใฝ่รู้ รักดี ทำดี และช่วยแก้ปัญหา ซึ่งบุคคลดังกล่าวนี้มีความสามารถในการได้มาขององค์ความรู้ในภูมิปัญญานั้น ได้จาก ๑) คิดรังสรรค์ได้เอง ๒) สืบทอดจากบรรพบุรุษของครอบครัว ๓) เรียนรู้จากผู้รู้ ๔) เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ๕) เรียนรู้จากศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และการละเล่น ๖) เรียนรู้จากนับถือเชื่อ และ ๗) เรียนรู้จากสื่อต่างๆ เหล่านี้ ทำให้ได้องค์ความรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาเลือกสรรและปรับปรุง โดยองค์ความรู้ที่ได้นี้จะนำไปใช้ปฏิบัติซึ่งส่งผลให้ได้ความเชี่ยวชาญเฉพาะ คือ ๑) มีความรู้ ๒) มีทักษะ ๓) มีเทคนิค ๔) มีแหล่งการเรียนรู้ และ ๕) มีเครือข่าย ทั้งนี้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะที่มีจะเป็นไปตามขอบข่ายภูมิปัญญาไทยทั้ง ๙ ด้าน ได้แก่

๑. ด้านเกษตรกรรม
๒. ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๓. ด้านการแพทย์แผนไทย
๔. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๕. ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
๖. ด้านศิลปกรรม
๗. ด้านภาษาและวรรณกรรม
๘. ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๙. ด้านโภชนาการ

กระบวนการเกิดภูมิปัญญาไทย แสดงเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๑ กระบวนการเกิดภูมิปัญญาไทย

๓. ความหมายของภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทย ในด้านต่าง ๆ อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกสรร ประยุกต์ พัฒนาและถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมในแต่ละยุคสมัย

ครุภูมิปัญญาไทย หมายถึง บุคคลผู้ทรงภูมิทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใด เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับในสังคมและชุมชน เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาดำเนินชีวิตตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕

๔. ประเภทของภูมิปัญญาไทย

๑. ภูมิปัญญาพื้นบ้าน คือ องค์ความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ที่สั่งสมและสืบทอดกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาในการปรับตัวโดยมีการเรียนรู้และสืบทอดต่อกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนในพื้นที่นั้น ๆ หรือเป็นวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวบ้านในพื้นที่

๒. ภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ ความรู้ ทักษะและวิธีการปฏิบัติของชาวบ้านที่ได้มาจากการสั่งสมประสบการณ์แต่ละเรื่องและแต่ละสภาพแวดล้อม โดยมีเงื่อนไขของปัจจัยเฉพาะแตกต่างกันไปสำหรับการนำมาใช้แก้ไขปัญหา ทั้งนี้ ต้องอาศัยศักยภาพที่มีอยู่โดยชาวบ้านคิดเอง เป็นความรู้ที่สร้างสรรค์และมีส่วนเสริมสร้างการผลิต รวมทั้งเป็นความรู้ของชาวบ้านที่สั่งสมมา ส่งผลให้มีโครงสร้างความรู้ที่มีหลักการ มีเหตุและมีผลในตัวเอง จนกระทั่งเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรม และเป็นความรู้ที่ปฏิบัติได้มีพลังและสำคัญยิ่ง เหล่านี้ช่วยให้ชาวบ้านมีชีวิตอยู่รอด สร้างสรรค์การผลิตและช่วยในด้านการทำงาน

๓. ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ความรู้ที่มีอยู่ทั่วไป ๆ ในสังคม ชุมชนและในตัวผู้รู้เอง เป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนนั้น ๆ สิ่งที่เราเรียนรู้ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติจนเกิดปัญญาในแต่ละท้องถิ่นนั้น ๆ จนกระทั่งสิ่งที่เราเรียนรู้มาจากหลาย ๆ เรื่องได้ถูกประกอบกันขึ้นแล้วตกผลึกเป็นองค์ความรู้ ซึ่งจัดว่าเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหา ช่วยการจัดการและปรับตัวในการดำเนินชีวิตของเรา จึงควรมีการสืบค้น รวบรวม ศึกษา ถ่ายทอด พัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง

๕. ลักษณะของภูมิปัญญาไทย

ลักษณะของภูมิปัญญาไทย สรุปได้ดังนี้

๑. เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความเชื่อ (Belief) และพฤติกรรม (Behavior)

๒. แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

๓. เป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต

๔. เป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชนและสังคม

๕. เป็นแกนหลักหรือกระบวนการทัศนในการมองชีวิต เป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ

๖. มีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง

๗. มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา

กล่าวโดยสรุปลักษณะของภูมิปัญญาไทย เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับสิ่งแวดล้อม และคนกับธรรมชาติ โดยคนมีกระบวนการทัศนมีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ของตนเองในการใช้ความรู้ ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรม อย่างเป็นองค์รวมซึ่งเป็นกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต โดยเฉพาะในการใช้แก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้เพื่อความอยู่รอด ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางสังคมตลอดเวลา

๖. ขอบข่ายภูมิปัญญาไทย

ตามนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ซึ่งได้รับความเห็นชอบตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ได้กำหนดขอบข่ายภูมิปัญญาไทยไว้ ๙ ด้าน ดังนี้

๑. **ด้านเกษตรกรรม** ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนานบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

๒. **ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม** ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูป ผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมชาติอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดจนทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

๓. **ด้านการแพทย์แผนไทย** ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพรอันมีอยู่หลากหลาย การนวดแผนโบราณ การดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น

๔. **ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น

๕. **ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน** ได้แก่ ความสามารถในการด้านการสะสมและบริหารกองทุนและสวัสดิการชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม เช่น การจัดการกองทุนของชุมชนในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมถึงความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิด

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ
รักษาพยาบาลของชุมชน และการจัดระบบสวัสดิการบริการชุมชน

๖. **ด้านศิลปกรรม** ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้าน
ศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์
คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน และนันทนาการ เป็นต้น

๗. **ด้านภาษาและวรรณกรรม** ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และ
สร้างสรรค์ผลงานด้านภาษา คือ ภาษาถิ่น ภาษาไทยในภูมิภาคต่าง ๆ รวมถึง
ด้านวรรณกรรมท้องถิ่นและการจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือ
โบราณ การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่าง ๆ

๘. **ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี** ได้แก่ ความสามารถประยุกต์
และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อและประเพณีที่มี
คุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม เช่น การถ่ายทอดวรรณกรรม
คำสอน การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีชาวนา เป็นต้น

๙. **ด้านโภชนาการ** ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และ
ปรุงแต่งอาหารและยาได้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์
ต่าง ๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมาก
รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย

๗. ใครคือครูภูมิปัญญาไทย

ปัจจุบันมีผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญในเรื่องของภูมิปัญญาพื้นบ้าน ภูมิปัญญา
ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย โดยนัยของการยกย่องเชิดชูเกียรติ
ให้เป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาดำเนินการนี้
จะหมายถึงบุคคลซึ่งมีคุณลักษณะเบื้องต้น คือ เป็นบุคคลที่มีความรอบรู้และ
มีทักษะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในระดับชำนาญการและ/หรือเชี่ยวชาญใน
การใช้ความรู้ของตนเองเพื่อเผยแพร่และถ่ายทอดในรูปแบบการจัดการศึกษาใน
รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบรวมกัน การจัดการศึกษาของ ๓ รูปแบบ
คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
ตลอดจนเป็นบุคคลที่มีความสามารถให้ความรอบรู้และทักษะเพื่อแก้ไขปัญหา

หรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน ครอบครัวและท้องถิ่น จนกระทั่งประสบความสำเร็จได้เป็นแบบอย่างหรือต้นแบบและเป็นที่ยอมรับของสาธารณชนเป็นสำคัญ

บุคคลที่มีคุณลักษณะเบื้องต้นดังกล่าวจัดได้ว่าเป็น “ผู้ทรงภูมิปัญญา” ซึ่งเป็นบุคคลที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มุ่งสรรหาและคัดเลือกเพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็น “ครูภูมิปัญญาไทย”

๘. คุณสมบัติและขั้นตอนการดำเนินการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย

๘.๑ คุณสมบัติของผู้ทรงภูมิปัญญาที่เสนอชื่อเพื่อยกย่องเป็นครูภูมิปัญญาไทย

- ๑) ต้องมีสัญชาติไทย
- ๒) เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม
- ๓) มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามขอบข่ายภูมิปัญญาไทย
- ๔) มีประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้และความเชี่ยวชาญในขอบข่ายภูมิปัญญาไทยด้านใดด้านหนึ่ง ไม่น้อยกว่า ๕ ปี
- ๕) มีผลงานเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม
- ๖) ไม่เคยได้รับการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มาก่อน

๘.๒ ขั้นตอนการดำเนินการยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย

- ๑) แต่งตั้งคณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทยเพื่อดำเนินการยกย่อง
- ๒) ประชุมคณะทำงานฯ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานและจัดทำเกณฑ์ยกย่อง
- ๓) แจ้งหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมมากกว่า ๔๐๐ แห่ง เพื่อแสวงหาความร่วมมือในการดำเนินการรวบรวมข้อมูลและจัดส่งข้อมูลของ “ผู้ทรงภูมิปัญญา” เข้าพิจารณา ยกย่องเชิดชูเกียรติต่อไป

อนึ่ง ในขั้นตอนที่ ๓) นี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ และผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานฯ ที่ <http://www.onec.go.th> โดยให้ผู้สนใจศึกษาแนวทางการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย และกรอกข้อมูลในแบบเสนอผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” รุ่นที่... (ตามเอกสารหมายเลข ๒ ในภาคผนวก) โดยให้ระบุรายละเอียดต่าง ๆ รวมทั้งส่งผลงานและส่งรูปภาพที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขอสงวนสิทธิ์ในการไม่ส่งเอกสารใด ๆ กลับคืนให้

๔) รวบรวมเอกสารที่เป็นแบบเสนอผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติ เป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” และจัดทำรายนามของผู้ทรงภูมิปัญญาตามแบบเสนอผู้ทรงภูมิปัญญาฯ ที่มีการจัดส่งมายังสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ภายในเวลาตามที่กำหนดไว้

๕) ประชุมคณะทำงานฯ เพื่อร่วมกันพิจารณาเอกสารแบบเสนอผู้ทรงภูมิปัญญาฯ ตามข้อ ๔) โดยคัดกรองและคัดเลือกผู้ทรงภูมิปัญญาที่สมควรได้รับการยกย่อง ด้วยวิธีการใช้แบบประเมินเอกสารเป็นเครื่องมือในการพิจารณาแบบเสนอฯ ที่แจ้งมา

๖) การประเมินภาคสนาม ใช้แบบประเมินภาคสนามเป็นเครื่องมือในการพิจารณาและรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยคณะทำงานฯ ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อประเมินเชิงประจักษ์ด้วยวิธีการศึกษาดูงานผู้ทรงภูมิปัญญาที่ผ่านเกณฑ์ประเมินเอกสารตามข้อ ๕)

๗) ประชุมคณะทำงานฯ เพื่อร่วมกันพิจารณาผลการประเมินเชิงประจักษ์จากภาคสนามตามข้อ ๖) ด้วยวิธีการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินภาคสนามต่อที่ประชุมและคณะทำงานฯ โดยทุกท่านร่วมกันอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปในการตัดสินใจเป็นขั้นตอนสุดท้าย

๘) ประกาศผลการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทย โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

๙) แจกหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมากกว่า ๔๐๐ แห่ง และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อ

รับทราบการประกาศผลการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครุภูมิปัญญาไทย ทั้งนี้ เพื่อการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ต่อไป

๑๐) จัดงานมอบเครื่องหมายเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย โดยมีพิธีการอย่างสมเกียรติ

๑๑) ประชุมผู้ที่ได้รับการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อการส่งเสริมสนับสนุนในการจัดทำเอกสารประมวลองค์ความรู้ และการทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ภูมิปัญญาในแต่ละท่านไปสู่สังคมในวงกว้างได้รู้ถึงเกียรติภูมิที่มี โดยการสนับสนุนจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

๑๒) ผู้ได้รับการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครุภูมิปัญญาไทย ดำเนินการในข้อตกลงตามข้อ ๑๑) โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จะให้การปรึกษาเป็นระยะ ๆ ให้แล้วเสร็จ

๑๓) นำเอกสารประมวลองค์ความรู้ที่ได้จากข้อ ๑๒) มาพิจารณา และตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง เพื่อการเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขในประเด็นความชัดเจนของเนื้อหาสาระ

๑๔) ผู้ได้รับการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครุภูมิปัญญาไทย ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเอกสารประมวลองค์ความรู้ตามข้อเสนอนแนะจากข้อ ๑๓) (ถ้ามี)

๑๕) จัดทำรูปเล่ม พิมพ์และเผยแพร่ไปยังหน่วยงานต่าง ๆ และผู้เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

๙. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการยกย่องเชิดชูเกียรติ

๑. ได้ “ครุภูมิปัญญาไทย” จำนวนหนึ่งเพื่อการพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และสนับสนุนการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามกระแสของการพัฒนาท้องถิ่นในปัจจุบัน

๒. ได้องค์ความรู้ใหม่ในการส่งเสริมและพัฒนาการขับเคลื่อนการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครุภูมิปัญญาไทยที่ให้การเรียนรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น อันนำไปสู่ความต่อเนื่องของการดำเนินการในเรื่องนี้ต่อไป

๓. ได้ตัวอย่างรูปแบบและวิธีการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในการขับเคลื่อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยครูภูมิปัญญาไทยที่ให้การเรียนรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งนำไปสู่ต้นแบบในการดำเนินการของผู้เกี่ยวข้องและหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป

๔. เกิดพลังขับเคลื่อนที่เป็นประโยชน์ต่อครูภูมิปัญญาไทย ประชาชนชาวบ้าน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป สำหรับการขับเคลื่อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยให้ก่อเกิดประโยชน์แก่ประเทศและเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

๑๐. ผู้รับผิดชอบการดำเนินการ

๑๐.๑ การดำเนินการ

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ๙๙/๒๐ ถนนสุขุมวิท แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทร ๐๒-๖๖๔-๗๑๒๓ โทรสาร ๐๒-๒๔๓-๑๑๒๙ และ ๐๒-๖๖๔-๗๓๒๙

๑๐.๒ การตัดสินใจชี้ขาดผลการสรรหาและคัดเลือก

คณะทำงานตามคำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเรื่องแต่งตั้งคณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่... เป็นผู้ตัดสินใจชี้ขาดผลการสรรหาและการคัดเลือก

๑๑. หลักเกณฑ์การยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น “ครูภูมิปัญญาไทย”

การพิจารณาคัดเลือกบุคคลเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทยนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาร่วมกับคณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณา เพื่อสรรหาและคัดเลือกบุคคลผู้สมควรได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทย โดยใช้หลักเกณฑ์การประเมิน ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑๑.๑ หลักเกณฑ์การประเมินจากเอกสาร

การประเมินจากเอกสาร มีหลักเกณฑ์ในการใช้พิจารณาจากข้อมูลที่มีในแบบเสนอผู้ทรงภูมิปัญญา เพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น

“ครูภูมิปัญญาไทย” รุ่นที่... รวมทั้งพิจารณาข้อมูลจากสิ่งอื่น ๆ ตามที่ผู้ทรงภูมิปัญญาจัดส่งแนบมาให้ เช่น ซีดี และสิ่งพิมพ์ เป็นต้น การตัดสินจะพิจารณาข้อมูลโดยรวมที่มี โดยมีประเด็นองค์ประกอบเพื่อการพิจารณา ๑๐ ประเด็น (ตามเอกสารหมายเลข ๓ ในภาคผนวก) ดังมีเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละประเด็นองค์ประกอบและมีการให้น้ำหนักคะแนนในแต่ละประเด็นองค์ประกอบต่อไปนี้

๑) เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละประเด็นองค์ประกอบ มีดังนี้

(๑) ถ้ามีข้อมูลในแต่ละประเด็นมีข้อความครบถ้วน ชัดเจน และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่น่าสนใจควรแก่การติดตาม ให้ ๒ คะแนน

(๒) ถ้ามีข้อมูลในแต่ละประเด็นมีข้อความไม่ครบถ้วนและขาดความชัดเจน แต่น่าจะมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่น่าสนใจควรแก่การติดตาม ให้ ๑ คะแนน

(๓) ถ้ามีข้อมูลในแต่ละประเด็นมีข้อความไม่ครบถ้วนและขาดความชัดเจน และไม่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่น่าสนใจควรแก่การติดตาม ให้ ๐ คะแนน

๒) การให้น้ำหนักคะแนนในแต่ละประเด็นองค์ประกอบ มีคะแนนตามตารางที่ ๑ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ แสดงการให้นำหนักคะแนนในแต่ละประเด็นองค์ประกอบตามแบบเสนอผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” รุ่นที่...

ประเด็นองค์ประกอบตามแบบเสนอผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” รุ่นที่...	การให้นำหนักคะแนน
๑. ประวัติผู้ทรงภูมิปัญญา	๑
๒. ประวัติชีวิตและผลงาน	๒
๓. ประสบการณ์การทำงานด้านที่เชี่ยวชาญ	๔
๔. ผลงานที่ปรากฏ	๔
๕. เครื่องราชอิสริยาภรณ์/ เกียรติคุณ / รางวัลที่เคยได้รับ	๒
๖. เรียงความเล่าถึงประวัติชีวิตและการทำงานอย่างละเอียด	๓
๗. ความคิดเห็นของผู้เสนอ	๑
๘. ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น	๑
๙. ชื่อ-ที่อยู่ของผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม	๑
๑๐. เอกสารหลักฐานประกอบการพิจารณา	๑
รวม	๒๐

อนึ่ง การผ่านเกณฑ์ประเมินจากเอกสารเพื่อก้าวไปสู่การประเมินภาคสนามได้ก็ต่อเมื่อมีผลคะแนนจากการประเมินเอกสารในประเด็นองค์ประกอบ ๑๐ ประเด็นดังกล่าว นั้น ได้ผลลัพธ์รวมของคะแนน ต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐

๑๑.๒ หลักเกณฑ์การประเมินภาคสนาม

การประเมินภาคสนาม มีหลักเกณฑ์ในการใช้พิจารณาจากข้อมูลที่มีในพื้นที่ภาคสนามเพื่อประเมินเชิงประจักษ์ โดยใช้หลักเกณฑ์การประเมิน

ภาคสนามนี้ประเมินผู้ทรงภูมิปัญญาที่ได้ผ่านการประเมินจากเอกสารตามข้อ ๑๑.๑ แล้ว ทั้งนี้ คณะทำงานฯ ต้องพิจารณาองค์ประกอบ ตัวชี้วัดเกณฑ์การให้คะแนน และการให้นำหนักคะแนนแก่ผู้ทรงภูมิปัญญาตามที่กำหนดไว้ ๓ ด้าน ดังนี้ (รายละเอียดปรากฏในตารางที่ ๒ หน้า ๒๑)

- ๑) ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ (๕ ข้อ)
  - (๑) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ยอมรับของสังคม
  - (๒) มีคุณธรรม จริยธรรม และเสียสละในการถ่ายทอดภูมิปัญญา
  - (๓) มีความสามารถในการใช้ภูมิปัญญาด้านนั้น ๆ
  - (๔) ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ใฝ่ปฏิบัติ
  - (๕) เป็นผู้นำที่ดีและมีความสามารถในการบริหารจัดการ
- ๒) ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ ได้แก่ (๕ ข้อ)
  - (๑) มีความสามารถในการถ่ายทอดภูมิปัญญา
  - (๒) มีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการในการถ่ายทอดองค์ความรู้
  - (๓) มีความสามารถในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ภูมิปัญญา
  - (๔) มีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ภูมิปัญญา
  - (๕) มีการติดตามและประเมินผลการถ่ายทอดภูมิปัญญา
- ๓) ด้านคุณภาพของผลงาน ได้แก่ (๓ ข้อ)
  - (๑) มีผลงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนางานอย่าง

ต่อเนื่อง

- (๒) มีผลงานเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม
- (๓) มีผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติในการแก้ไขปัญหาและ

เพื่อการพัฒนา

๑๒. การประกาศผลผู้ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ

การประกาศผลผู้ทรงภูมิปัญญาที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ นั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจะประกาศรายชื่อก็ต่อเมื่อมีผลการประเมินซึ่งคณะทำงานฯ ได้พิจารณาเรียบร้อยแล้ว โดยเฉพาะเงื่อนไขการประเมินภาคสนามนี้ ผู้ทรงภูมิปัญญาที่มีสิทธิ์ได้รับการประกาศผลได้รับการยกย่อง

จะต้องผ่านเกณฑ์บังคับร้อยละ ๕๐ ในองค์ประกอบของแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

๑) ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย ๒ ข้อ ได้แก่ ข้อ (๑) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ยอมรับของสังคม และข้อ (๓) มีความสามารถในการใช้ภูมิปัญญาด้านนั้น ๆ

๒) ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ ประกอบด้วย ๓ ข้อ ได้แก่ ข้อ (๒) มีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ข้อ (๓) มีความสามารถในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ภูมิปัญญา และข้อ (๔) มีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ภูมิปัญญา

๓) ด้านคุณภาพของผลงาน ประกอบด้วย ๑ ข้อ ได้แก่ ข้อ (๑) มีผลงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

นอกจากจะผ่านเกณฑ์บังคับร้อยละ ๕๐ แล้ว ยังมีเงื่อนไขต่อมา คือ ผู้ทรงภูมิปัญญาจะต้องได้คะแนนโดยรวมตามแบบประเมินภาคสนามร้อยละ ๘๐ ตามประเด็นต่าง ๆ ขององค์ประกอบ ตัวชี้วัด เกณฑ์การให้คะแนน และการให้นำหนักคะแนนแก่ผู้ทรงภูมิปัญญา ดังมีรายละเอียดในตารางที่ ๒ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๒ แสดงรายละเอียดขององค์ประกอบ ตัวชี้วัด เกณฑ์การให้คะแนน และการให้น้ำหนักคะแนนแก่ผู้ทรงคุณวุฒิปัญญา เพื่อการประเมินเชิงประจักษ์ในพื้นที่ภาคสนาม

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด (KPI)	เกณฑ์การให้คะแนน	การให้น้ำหนักคะแนน	ร่องรอยหลักฐาน
๑. ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ๑.๑ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ยอมรับของสังคม	๑. ประกอบสัมมาอาชีพชอบ ๒. พึ่งตนเอง ชยันตทั้งเพียร ๓. ประหยัดและอดออม ๔. มีระเบียบวินัยและมีความรับผิดชอบ ๕. ปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมตามศาสนา ๖. ปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข	ผ่านเกณฑ์ ๖ ข้อ ได้ ๓ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๔-๕ ข้อ ได้ ๒ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๒-๓ ข้อ ได้ ๑ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๑ ข้อ ได้ ๐ คะแนน	๕	
๑.๒ มีคุณธรรม จริยธรรม และเสียสละในการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย	๑. ไม่หวังสิ่งตอบแทนจากการถ่ายทอดองค์ความรู้ ๒. ไม่ปิดบังองค์ความรู้และเคล็ดลับภูมิปัญญาไทย ๓. ทุ่มเทกำลังกายและใจ สติปัญญาในการถ่ายทอดความรู้	ผ่านเกณฑ์ ๕ ข้อ ได้ ๓ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๓-๔ ข้อ ได้ ๒ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๒ ข้อ ได้ ๑ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๑ ข้อ ได้ ๐ คะแนน	๕	

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด (KPI)	เกณฑ์การให้คะแนน	การให้น้ำหนักคะแนน	ร่องรอยหลักฐาน
<p>๑.๓ มีความสามารถในการใช้ภูมิปัญญาในด้านนั้น ๆ</p>	<p>๔. มีความเป็นธรรม/เสมอภาคในการถ่ายทอดภูมิปัญญา</p> <p>๕. มีความเมตตาและเอื้ออาทรต่อผู้เรียน</p> <p>๑. มีความรู้ ความเข้าใจในภูมิปัญญานั้นๆ อย่างชัดเจน</p> <p>๒. มีทักษะในการใช้ภูมิปัญญาอย่างชัดเจน</p> <p>๓. สามารถประยุกต์ใช้ภูมิปัญญานั้นอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ในชุมชน / สังคม</p> <p>๔. สามารถบูรณาการกับภูมิปัญญาอื่น</p>	<p>ผ่านเกณฑ์ ๔ ข้อ ได้ ๓ คะแนน</p> <p>ผ่านเกณฑ์ ๓ ข้อ ได้ ๒ คะแนน</p> <p>ผ่านเกณฑ์ ๒ ข้อ ได้ ๑ คะแนน</p> <p>ผ่านเกณฑ์ ๑ ข้อ ได้ ๐ คะแนน</p>	๕	
<p>๑.๔ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนใฝ่ปฏิบัติ</p>	<p>๑. ศึกษา ค้นคว้า ชำนาญ เป็นประโยชน์ อยู่เสมอ</p> <p>๒. สนใจ ใฝ่รู้ เรื่องที่สร้างสรรค์</p> <p>๓. ใช้เวลาว่างเพื่อการศึกษา ค้นคว้า อย่างต่อเนื่อง</p> <p>๔. ทดลอง / ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ</p>	<p>ผ่านเกณฑ์ ๔ ข้อ ได้ ๓ คะแนน</p> <p>ผ่านเกณฑ์ ๓ ข้อ ได้ ๒ คะแนน</p> <p>ผ่านเกณฑ์ ๒ ข้อ ได้ ๑ คะแนน</p> <p>ผ่านเกณฑ์ ๑ ข้อ ได้ ๐ คะแนน</p>	๒	

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด (KPI)	เกณฑ์การให้คะแนน	การให้น้ำหนักคะแนน	ร่องรอยหลักฐาน
<p>๑.๕ เป็นผู้นำที่ดีและมีความสามารถในการบริหารจัดการ</p>	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ก้าวตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง ๒. มีวิสัยทัศน์ ๓. มีมนุษยสัมพันธ์ ๔. ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ๕. มีการทำงานอย่างเป็นระบบ ๖. มีความมุ่งมั่นในการทำงาน 	<p>ผ่านเกณฑ์ ๖ ข้อ ได้ ๓ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๔-๕ ข้อ ได้ ๒ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๒-๓ ข้อ ได้ ๑ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๑ ข้อ ได้ ๐ คะแนน</p>	๓	
<p>๒. ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้</p> <p>๒.๑ มีความสามารถในการถ่ายทอดภูมิปัญญา</p>	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ใช้วิธีการถ่ายทอดที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน ๒. ใช้สื่อ / อุปกรณ์ในการถ่ายทอดอย่างเหมาะสม ๓. มีการถ่ายทอดในระบบการศึกษาหรือนอกระบบการศึกษาหรือการศึกษิตตามอัธยาศัย ๔. มีกระบวนการถ่ายทอดที่เป็นลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน 	<p>ผ่านเกณฑ์ ๔ ข้อ ได้ ๓ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๓ ข้อ ได้ ๒ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๒ ข้อ ได้ ๑ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๑ ข้อ ได้ ๐ คะแนน</p>	๕	

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด (KPI)	เกณฑ์การให้คะแนน	การให้น้ำหนักคะแนน	ร่องรอยหลักฐาน
<p>๒.๒ มีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการในการถ่ายทอดองค์ความรู้</p>	<ol style="list-style-type: none"> ๑. มีการปรับปรุง / พัฒนาการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง ๒. มีการจัดทำหลักสูตรหรือมีข้อมูลการถ่ายทอด ๓. มีการรวบรวมข้อมูล เพื่อปรับปรุงและพัฒนาวิธีการถ่ายทอดความรู้อย่างสม่ำเสมอ ๔. มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ๕. มีการพัฒนาปรับปรุงสื่ออุปกรณ์ 	<p>ผ่านเกณฑ์ ๕ ข้อ ได้ ๓ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๓-๔ ข้อ ได้ ๒ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๒ ข้อ ได้ ๑ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๑ ข้อ ได้ ๐ คะแนน</p>	๕	
<p>๒.๓ มีความสามารถในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ภูมิปัญญา</p>	<ol style="list-style-type: none"> ๑. มีระบบการสร้างเครือข่ายที่ชัดเจน ๒. มีการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภาครัฐหรือเอกชน ๓. มีเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในชุมชน / นอกชุมชน ๔. มีการผสมผสาน / บูรณาการเครือข่ายภูมิปัญญา 	<p>ผ่านเกณฑ์ ๔ ข้อ ได้ ๓ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๓ ข้อ ได้ ๒ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๒ ข้อ ได้ ๑ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๑ ข้อ ได้ ๐ คะแนน</p>	๕	

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด (KPI)	เกณฑ์การให้คะแนน	การให้น้ำหนักคะแนน	ร่องรอยหลักฐาน
<p>๒.๔ มีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ปัญหา</p>	<p>การเผยแพร่ผลงานผ่านสื่อ</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. หนังสือพิมพ์ ๒. โทรทัศน์ / วิทยุ ๓. วิทยู / หอกระจายข่าว ๔. บทความ / วารสาร ๕. งานวิจัย ๖. นิทรรศการ ๗. อื่นๆ (โปรดระบุ)..... 	<p>ผ่านเกณฑ์ ๕-๗ ข้อ ได้ ๓ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๓-๔ ข้อ ได้ ๒ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๒ ข้อ ได้ ๑ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๑ ข้อ ได้ ๐ คะแนน</p>	๓	
<p>๒.๕ มีการติดตามและประเมินผลการถ่ายทอดภูมิปัญญา</p>	<ol style="list-style-type: none"> ๑. มีร่องรอยการพบปะเครือข่ายและ/หรือผู้เรียน ๒. มีร่องรอยการดำเนินงาน การติดตามผลการถ่ายทอดภูมิปัญญา ๓. มีหลักฐานการติดตามเพิ่มเติมความรู้ในส่วนที่ไม่สมบูรณ์ ๔. มีการนำผลการติดตามมาใช้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง 	<p>ผ่านเกณฑ์ ๔ ข้อ ได้ ๓ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๓ ข้อ ได้ ๒ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๒ ข้อ ได้ ๑ คะแนน ผ่านเกณฑ์ ๑ ข้อ ได้ ๐ คะแนน</p>	๒	

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด (KPI)	เกณฑ์การให้คะแนน	การให้นำหนักคะแนน	ร่องรอยหลักฐาน
<p>๓. ด้านคุณภาพของผลงาน</p> <p>๓.๑ มีผลงานที่เกิดขึ้น</p> <p>จากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>๑ มีผลงานที่เป็นต้นแบบที่สามารถนำไปปฏิบัติได้</p> <p>๒. มีการพัฒนาผลงานต้นแบบให้เหมาะสมกับท้องถิ่น</p> <p>๓. มีการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>๔. มีการพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับผู้เรียน/ท้องถิ่น/คุณสมบัต</p>	<p>ผ่านเกณฑ์ ๔ ข้อ ได้ ๓ คะแนน</p> <p>ผ่านเกณฑ์ ๓ ข้อ ได้ ๒ คะแนน</p> <p>ผ่านเกณฑ์ ๒ ข้อ ได้ ๑ คะแนน</p> <p>ผ่านเกณฑ์ ๑ ข้อ ได้ ๐ คะแนน</p>	๗	
<p>๓.๒ มีผลงานเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม</p>	<p>๑. ได้รับการยอมรับในครอบครัว</p> <p>๒. ได้รับการยอมรับในชุมชน</p> <p>๓. ได้รับการยอมรับในสังคม</p> <p>๔. ได้รับการยอมรับในประชาชาติ</p> <p>๕. ได้รับการยอมรับในนานาชาติ</p>	<p>ยอมรับในระดับประเทศชาติ / นานาชาติ ได้ ๓ คะแนน</p> <p>ยอมรับในระดับสังคม ได้ ๒ คะแนน</p> <p>ยอมรับในระดับชุมชน ได้ ๑ คะแนน</p> <p>ยอมรับในครอบครัว ได้ ๐ คะแนน</p>	๖	
<p>๓.๓ มีผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชาติในการแก้ไขปัญหาและเพื่อการพัฒนา</p>	<p>๑. มีการแก้ปัญหาหรือพัฒนาสำหรับตนเอง</p> <p>๒. มีการแก้ปัญหาหรือพัฒนาสำหรับครอบครัว</p> <p>๓. มีการแก้ปัญหาหรือพัฒนาสำหรับชุมชน</p> <p>๔. มีการแก้ปัญหาหรือพัฒนาสำหรับสังคม</p> <p>๕. มีการแก้ปัญหาหรือพัฒนาสำหรับประเทศชาติ</p> <p>๖. มีการแก้ปัญหาหรือพัฒนาสำหรับนานาชาติ</p>	<p>ทำเพื่อประเทศชาตินานาชาติ ได้ ๓ คะแนน</p> <p>ทำเพื่อสังคม ได้ ๒ คะแนน</p> <p>ทำเพื่อชุมชน ได้ ๑ คะแนน</p> <p>ทำเพื่อตนเอง ได้ ๐ คะแนน</p>	๗	

ความคิดเห็นเพิ่มเติม.....

๑๓. เครื่องหมายเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย

บุคคลที่ได้รับการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจะได้รับเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ “ครุภูมิปัญญาไทย” ดังมีลักษณะต่อไปนี้

เครื่องหมายเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย

ลักษณะของเข็มเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย

มีลักษณะเป็นช่อลายกระจังตาอ้อย ๙ ช่อ ที่ใช้เป็นสัญลักษณ์แทนขอบข่าย ภูมิปัญญาไทย ๙ ด้าน ประกอบด้วยข้อความ “ครุภูมิปัญญาไทย” ที่ทำด้วย เงินบริสุทธิ์ และเกสรทั้ง ๙ ช่อ ทำด้วยทองคำแท้

ความหมาย

หมายถึงความเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาของครุภูมิปัญญาไทยด้านใดด้านหนึ่งใน ๙ ด้าน ได้แก่ ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุน

และธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี และด้านโภชนาการ

๑๔. การส่งเสริมสนับสนุนครูภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

เมื่อได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทยแล้วสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูภูมิปัญญาไทยทำหน้าที่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการศึกษา ดังนี้

๑. การสนับสนุนให้ครูภูมิปัญญาไทยดำเนินการโครงการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย โดยการสนับสนุนเงินงบประมาณ

๒. ในกรณีครูภูมิปัญญาไทยที่มีความพร้อมและมีศักยภาพในการเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย” สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจะดำเนินการสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณและข้อมูล รวมทั้งการช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประสานให้เกิดการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นหน่วยงานสำคัญทางด้านการศึกษา ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

๓. สวัสดิการต่าง ๆ ทั้งในด้านค่าตอบแทน ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จะดำเนินการเทียบตำแหน่งให้แก่ครูภูมิปัญญาไทยให้มีศักดิ์และสิทธิเทียบเท่ากับข้าราชการ เพื่อความสะดวกในการเบิกค่าใช้จ่ายและค่าตอบแทนต่าง ๆ

๔. สำนักงานฯ จะได้ดำเนินการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้เป็นเกียรติแก่ครูภูมิปัญญาไทย

๕. จัดพิมพ์เผยแพร่ประวัติชีวิตและผลงานของครูภูมิปัญญาไทย

๖. เผยแพร่เกียรติคุณและผลงานของครูภูมิปัญญาไทยต่อสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ

๗. เชิญเข้าร่วมการประชุมสัมมนาในงานสำคัญของชาติในทุกระดับ

ภาคผนวก

นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ฉบับได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

ความเป็นมา

จากการทบทวนบทเรียนของการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาได้ข้อสรุปว่า การพัฒนาประเทศไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทยเท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาและภาวะวิกฤตนานาประการ การพัฒนาคนหรือการศึกษาโดยรวมก็เป็นไปตามแนวทางของตะวันตกเป็นสำคัญ ฉะนั้นเพื่อให้การพัฒนาคนต่อแต่นี้ไปได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทย การนำเอาภูมิปัญญาที่สั่งสมไว้ในบ้านเมืองมาใช้เป็นพื้นฐานสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนหรือ การปฏิรูปการศึกษา จึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งที่จะต้องนำมิติทางวัฒนธรรม มาใช้ในการพัฒนา

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการขัดเกลาหลักของสังคมนั้น มิได้เอื้อให้ผู้เรียนส่วนใหญ่เรียนรู้เรื่องราวและภูมิปัญญาของสังคมไทยที่สั่งสมสืบทอดมาแต่อดีตเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นการนำภูมิปัญญามาใช้ในการจัดการศึกษา ผู้รู้ก็มีจำนวนจำกัดและส่วนใหญ่ก็สูงอายุ มีแต่จะล่วงลับไป ความรู้ความชำนาญที่สั่งสมไว้ก็ดับสูญตามไปด้วย

อย่างไรก็ดี การนำเรื่องภูมิปัญญาไทยมาผสมผสานเข้าสู่ระบบการศึกษา เพื่อสังคมที่ดีขึ้น จะต้องคำนึงถึงธรรมชาติของภูมิปัญญาที่มีลักษณะเป็นพลวัต และจำเป็นต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนแต่ละยุคแต่ละสมัย ซึ่งการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวมีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนดำเนินการอยู่บ้างแล้ว

แต่นับว่ายังไม่เพียงพอและยังมีได้ประสานเชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนรู้
ภูมิปัญญาที่เป็นไปตามธรรมชาติของสังคมทั้งในชนบทและในเมือง

การจัดทำนโยบายและแผนงานส่งเสริมภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา
จึงมีเป้าหมายหลัก เพื่อให้ภูมิปัญญาถูกนำเข้าสู่ระบบการศึกษาอย่างเหมาะสม
และมีเอกภาพเชิงนโยบายในการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อสร้างพลังขับเคลื่อนที่
เกิดจากความรอบรู้จัดเจนของคนไทยหลายชั่วคนให้กับสังคมไทยในอนาคต

ขอบเขตและวิธีดำเนินงาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ-เดิม) ได้จัดตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อศึกษาค้นคว้าเรื่องภูมิปัญญา เพื่อผลักดัน
ให้เกิดการเรียนรู้อันพึงประสงค์ โดยได้ดำเนินการดังนี้

๑. สำรวจ ศึกษาค้นคว้างานวิจัยและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
ภูมิปัญญาในระดับพื้นที่การศึกษาทั้งของไทยและต่างประเทศแล้ววิเคราะห์
สรุปสาระสำคัญไว้ประกอบการพิจารณา

๒. สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รู้ ผู้ชำนาญการ ตลอดจนประชุมสัมมนา
ระดมความคิดจากประดาผู้รู้

๓. จัดทำร่างนโยบายและแผนงานการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยใน
การจัดการศึกษา สำหรับเสนอรัฐบาลใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการฟื้นฟูภูมิปัญญา
เพื่อการจัดการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๔๐ และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

นโยบาย

เพื่อให้ภูมิปัญญาเป็นฐานรากและเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญส่วนหนึ่ง
ในการพัฒนาคนและการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและ
สิ่งแวดล้อม จึงได้กำหนดไว้เป็นนโยบาย ดังนี้

๑. นำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาของชาติ โดยเลือกสรรสาระและกระบวนการ
เรียนรู้เข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบ
โรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย

๒. ยกย่องและเชิดชูเกียรติ “ครูภูมิปัญญา” และสนับสนุนให้มีบทบาทเสริมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกระบบ รวมทั้งให้แบบอย่างและชี้นำด้านวิถีคิด วิถีการเรียนรู้ และการดำเนินชีวิตที่ได้ผ่านการทดสอบมา

๓. สนับสนุนการศึกษาวิจัยด้านภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

๔. ประมวลคลังข้อมูลเกี่ยวกับสารัตถะองค์กรและเครือข่ายภูมิปัญญา ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

ความหมายและขอบข่ายภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทย อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสร ปรุ้งแต่ง พัฒนาและถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทย ให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาไทย มีลักษณะเป็นองค์รวมและมีคุณค่าทางวัฒนธรรม เกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่งอกงามขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญามีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น

ด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูป ผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นขบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

ด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกัน และรักษาสุขภาพของคนในชุมชนโดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง ทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพรอันมีอยู่หลากหลาย การนวด แผนโบราณ การดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถ เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ได้แก่ ความสามารถในการประสานและ บริหารกองทุนและสวัสดิการชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม เช่น การจัดการกองทุน ของชุมชนในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมถึงความสามารถในการจัดสวัสดิการ ในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม โดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ รักษาพยาบาลของชุมชน และการจัด ระบบสวัสดิการบริการชุมชน

ด้านศิลปกรรม ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้าน ศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน และนันทนาการ เป็นต้น

ด้านภาษาและวรรณกรรม ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ ผลงานด้านภาษา คือ ภาษาถิ่น ภาษาไทยในภูมิภาคต่าง ๆ รวมถึงด้าน วรรณกรรมท้องถิ่นและการจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือ โบราณ การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่าง ๆ

ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี ได้แก่ ความสามารถประยุกต์ และ ปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อและประเพณีที่มีคุณค่า ให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม เช่น การถ่ายทอดวรรณกรรม คำสอน การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประथाยข้าว เป็นต้น

ด้านโภชนาการ ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และปรุงแต่งอาหารและยาได้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมาก รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย

ครูภูมิปัญญา หมายถึง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใด เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน และได้รับการยกย่องให้เป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

วิสัยทัศน์

ภูมิปัญญาไทยจะได้รับการฟื้นฟูและนำมาปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และบริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยถือเป็นส่วนสำคัญยิ่งส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการศึกษาสำหรับคนทั้งชาติ และเป็นไปเพื่อเน้นคุณค่าทางจิตพิสัยเพื่อนำไปสู่ดุลยภาพอย่างยั่งยืน จนเกิดเป็นพลังขับเคลื่อนสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาคนและสังคมตามแนวทางที่เหมาะสมกับประเทศไทย

แผนงานที่ ๑ การส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อนำสาระและกระบวนการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย

๒. เพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาด้านภูมิปัญญาให้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งต่อการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกระบบ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เอกชน และภาครัฐ

๓. มีการนำนวัตกรรม สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านภูมิปัญญาเพื่อการศึกษา

เป้าหมาย

๑. มีการฟื้นฟูและพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาทุกระดับการศึกษา โดยคำนึงถึงพื้นฐานทางวัฒนธรรมอันหลากหลายของท้องถิ่น
๒. มีสถาบัน หรือ องค์กรรับผิดชอบงานคลังข้อมูลภูมิปัญญา รวมถึงการศึกษาวิจัยและพัฒนาภูมิปัญญาอย่างเป็นองค์รวม
๓. มีเครือข่ายบุคคล สถานศึกษาและศูนย์การเรียนรู้หลายลักษณะร่วมพัฒนาการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญา
๔. มีระบบข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาไทยที่ทันสมัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับและทุกระบบ

มาตรการ/วิธีการ

๑. รัฐต้องสนับสนุนให้โรงเรียนหรือชุมชนที่มีความพร้อมประสานการจัดทำแผนและพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน
๒. ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาบรรจุสาระและกระบวนการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญา ทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตวิถีวัฒนธรรม ศาสนา ตลอดจนวิธีการ และองค์ความรู้เรื่องนี้ให้เป็นส่วนสำคัญหนึ่งของการศึกษา
๓. สนับสนุนให้มีสถาบัน หรือองค์กร ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รับผิดชอบงานคลังข้อมูลภูมิปัญญา ตลอดจนการศึกษาวิจัยและพัฒนาเรื่องภูมิปัญญา
๔. สนับสนุนให้มีการนำนวัตกรรม สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาใช้ในการพัฒนาคลังข้อมูลและกระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญา
๕. สนับสนุน ประสานงานเครือข่ายภูมิปัญญาให้ร่วมมรณรังค์สร้างจิตสำนึกที่เหมาะสม และร่วมจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย
๖. พัฒนาครูและกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่อง

แผนงานที่ ๒ การส่งเสริม การสำรวจ และการวิจัยเรื่องภูมิปัญญา ในการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสำรวจ รวบรวม วิเคราะห์และประมวลข้อมูลภูมิปัญญาไทย
ทุกระดับ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ
๒. เพื่อฟื้นฟู เลือกเฟ้น และพัฒนาองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทยให้เป็นระบบ
สามารถนำมาใช้ในการศึกษาอย่างคุ้มค่าและสมจริง
๓. เพื่อแสวงหาและเลือกสรรวิธีการวิจัยที่เหมาะสมในการศึกษาพัฒนา
การเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญา
๔. เพื่อพัฒนารูปแบบการนำเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอดการเรียนรู้
ภูมิปัญญามาใช้ในระบบการศึกษา

เป้าหมาย

๑. มีระบบข้อมูลองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญา
๒. มีเครือข่ายการวิจัยทำหน้าที่ในการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เรื่อง
ภูมิปัญญา
๓. มีเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อทำวิจัยและนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนา
การเรียนรู้

มาตรการ/วิธีการ

๑. ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยวิจัยทุกภูมิภาค
ทำการวิจัยและขยายผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาอย่างกว้างขวาง
โดยทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัยสาระภูมิปัญญาในการดำรงชีวิต วิถีวัฒนธรรม
ศาสนา ตลอดจนวิธีการนำมาใช้พัฒนาการศึกษา
๒. เสริมสร้างและประสานงาน ให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
ระหว่างนักวิจัย ผู้รู้ชาวบ้าน นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างองค์ความรู้
เรื่องภูมิปัญญาเพื่อการศึกษา

๓. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานเครือข่ายคลังข้อมูลภูมิปัญญาไทย เพื่อการนำมาใช้ประโยชน์และขยายผลสู่การพัฒนาการศึกษาในทุกระดับและทุกระบบ

แผนงานที่ ๓ การยกย่องครูภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาให้มีบทบาทสำคัญ ในการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาในฐานะ “ครูภูมิปัญญา” ที่ได้สร้างสรรค์ผลงาน และพัฒนากระบวนการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง

๒. เพื่อให้ครูภูมิปัญญาสามารถทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษา ในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีศักดิ์ศรี

เป้าหมาย

๑. ยกย่องและเชิดชูเกียรติ “ครูภูมิปัญญา” ตลอดจนทำข้อกำหนด ในเรื่องสวัสดิการที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ผลงานและพัฒนากระบวนการถ่ายทอด อย่างต่อเนื่อง

๒. มีการจัดระบบการตอบแทนการปฏิบัติภารกิจของครูภูมิปัญญา โดยความร่วมมือของเครือข่ายภูมิปัญญาและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

มาตรการ/วิธีการ

๑. ประสานกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง สํารวจและจัดทำฐาน ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ทรงภูมิปัญญา เพื่อพิจารณาและยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น “ครูภูมิปัญญา”

๒. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการยกย่อง ผู้ทรงภูมิปัญญาต่าง ๆ เพื่อสร้างระบบการยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญา ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบาทในการถ่ายทอดภูมิปัญญา โดยกำหนดค่าตอบแทนใน การปฏิบัติภารกิจและกิจกรรมอื่น ๆ อย่างเหมาะสม

๓. จัดทำทำเนียบครูภูมิปัญญาพร้อมคู่มือถ่ายทอดเพื่อการเผยแพร่

แผนงานที่ ๔ การบริหารและจัดการในการนำภูมิปัญญาเข้าสู่ การจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้มีกลไกในการบริหารและจัดการที่มีประสิทธิภาพในการนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
๒. เพื่อให้ประชาชน เอกชน และภาครัฐร่วมเป็นเครือข่ายดำเนินงานส่งเสริมภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา

เป้าหมาย

๑. เกิดพลังทางสังคมในการมีส่วนร่วมและสนับสนุนในการนำภูมิปัญญาเข้าสู่ระบบการศึกษาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒
๒. มีเครือข่ายภูมิปัญญาในทุกกระดับ ทุกภูมิภาค และท้องถิ่นเพื่อดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ/ระบบต่าง ๆ
๓. มีกองทุนของประชาชนสนับสนุนการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การจัดการศึกษา

มาตรการ/วิธีการ

๑. สำรวจ รวบรวมและศึกษาภูมิปัญญาที่ปรากฏอยู่ในชุมชนท้องถิ่น ทั้งในรูปของผู้ทรงภูมิปัญญา องค์กรชุมชน เครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อประโยชน์ในการบริหารและจัดการ
๒. จัดทำตัวชี้วัดภูมิปัญญาเพื่อประโยชน์ในการติดตามและประเมินผลแผนงาน
๓. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานเครือข่ายของประชาชน เอกชน และภาครัฐให้ร่วมกันดำเนินงานส่งเสริมภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา
๔. จัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา

๕. ให้มีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญากับการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่ง ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานและระดมทรัพยากร เพื่อการดำเนินงานด้านภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา โดยมีสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทยเป็นสำนักงานเลขานุการและประสานงาน

๖. ทบทวนกฎระเบียบต่าง ๆ ให้มีผลเอื้อต่อการสนับสนุนแผนงานต่าง ๆ ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

ที่ 31059
วันที่ 17 พฤษภาคม 2542

ที่ นร 0205/15890

สำนักเลขาธิการคณะกรรมการ
พาณิชยรัฐสภา กท 10300

17 พฤศจิกายน 2542

เรื่อง นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา
เรียน รองนายกรัฐมนตรี (นายปฎิยะ เกศรทอง) ประธานกรรมการการศึกษามหาแห่งชาติ
อ้างถึง หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษามหาแห่งชาติ ที่ นร 1422/3068
ลงวันที่ 3 กันยายน 2542

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. สำเนาหนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ค่วนที่สุด ที่ ศธ 0601/12326
ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน 2542
- 2. สำเนาหนังสือทบวงมหาวิทยาลัย ค่วนที่สุด ที่ ทม 0205(2)/381
ลงวันที่ 6 ตุลาคม 2542
- 3. สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ที่ นร 1004/4301 ลงวันที่ 27 กันยายน 2542
- 4. สำเนาหนังสือสำนักงานงบประมาณ ค่วนมาก ที่ นร 0410/34107
ลงวันที่ 27 กันยายน 2542

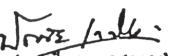
ตามที่ขอให้นำเสนอคณะกรรมการพิจารณาโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา
รวม 4 ข้อ ความละเอียดครบถ้วนแล้ว นั้น

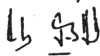
กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ และสำนักงานงบประมาณ ได้เสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการด้วย
ความละเอียดครบถ้วนตามสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

คณะกรรมการได้ลงมติเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2542 เห็นชอบในหลักการตามที่
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษามหาแห่งชาติเสนอ โดยให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษามหาแห่งชาติ
รับความเห็นของกระทรวงศึกษาธิการไปดำเนินการด้วย สำหรับเรื่องงบประมาณดำเนินการให้เป็นไปตาม
ความเห็นของสำนักงานงบประมาณ

จึงเรียนยืนยันมา ใ้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องความรับผิดชอบท้ายทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

ทราบ

(นายปฎิยะ เกศรทอง)

(นายภาธร จันทรแสง)

รองนายกรัฐมนตรี

รองเลขาธิการคณะกรรมการ อนุมัติราชการแทน

ประธานคณะกรรมการการศึกษามหาแห่งชาติ 19 พ.ย. 2542

สำนักบริหารการระบุงบประมาณ

โทร. 2825844 โทรสาร 2810627

(37/446)

รอง นรม. (สวท)

ไฟัทราน คังนี้

รายชื่อผู้ที่เกี่ยวข้องเรียงได้แจ้งเรื่อง นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
4. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
5. รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย
6. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
7. ผู้อำนวยการสำนักงานประมาฒ
8. ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน
9. ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๐๐๑. 12326

กระทรวงศึกษาธิการ

กทม. 10300

2 พฤศจิกายน 2542

เรื่อง นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา

อ้างถึงหนังสือ หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่ นร 0205 / ว (ส) 1195E

ลงวันที่ 8 กันยายน 2542

สิ่งที่ส่งมาด้วย ข้อเสนอเพื่อปรับปรุงนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการฯ ขอให้กระทรวงศึกษาธิการเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาแล้ว เห็นว่า ควรปรับปรุงนโยบายข้อ 1 ในเอกสารของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ หน้า 2 และแก้วัตถุประสงค์ ข้อ 1 ของแผนงานที่ 1 ตลอดจนเพิ่มเติมเป้าหมายของแผนงานที่ 1 ให้สอดคล้องกัน ทั้งนี้ เพื่อให้สถานศึกษาได้สามารถนำตัวบุคคลในเรื่องภูมิปัญญา วัตถุประสงค์ที่เกิดจากภูมิปัญญาและแหล่งความรู้ภูมิปัญญาต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษายละเอียดการเปลี่ยนแปลง ดังเอกสารที่แนบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอเข้าประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมศักดิ์ ปรีศนันทินกุล)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

กรมวิชาการ

โทร. 281 - 6815 ต่อ 214

โทรสาร 628 - 5855

ผู้อำนวยการ

(นายสมศักดิ์ ประเสริฐสังข์)

เลขาธิการสภาการศึกษา โดยคณะกรรมการ ศ.ว.

ข้อเสนอเพื่อปรับปรุงนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

ปรับปรุงนโยบายข้อ 1 ในเอกสารนโยบายฯ หน้า 2 ใหม่ ดังนี้

นำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาของชาติ โดยเลือกสรรสาระกระบวนการเรียนรู้ แหล่งภูมิปัญญา (คน วัตถุ สถานที่) เข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียน และ การศึกษาตามอัธยาศัย

ทั้งนี้ เพื่อให้มีการใช้บุคลากรผู้รู้เรื่องภูมิปัญญา วัสดุสิ่งของที่เกิดจากภูมิปัญญาและแหล่งความรู้ ภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา

2. ปรับปรุงวัตถุประสงค์ ข้อ 1 ของแผนงานที่ 1 การส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาในเอกสารนโยบายฯ หน้า 5 เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายที่ปรับตามข้อ 1 ดังนี้
"เพื่อนำสาระกระบวนการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาและแหล่งภูมิปัญญา (คน วัตถุ สถานที่) เข้าสู่การศึกษา ทั้งการศึกษาในโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย"
3. เพิ่มเติมเป้าหมายของแผนงานที่ 1 ในเอกสารนโยบายฯ หน้า 5 เพื่อให้สอดคล้องกับสิ่งที่เพิ่มเติมในข้อ 1 และ 2 ดังนี้
"มีการใช้แหล่งภูมิปัญญา (คน วัตถุ สถานที่) ในการจัดการศึกษา"

ที่ ทบ 0205(2)/3๙

ทบวงมหาวิทยาลัย
328 ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี
กรุงเทพฯ 10400

๙ ตุลาคม 2542

เรื่อง เสนอความเห็นเรื่องนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่ นร 0205/ว(ส)11958
ลงวันที่ 8 กันยายน 2542

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอให้เสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการการอุดมศึกษา ดังความแจ้งแล้วนั้น

ทบวงมหาวิทยาลัยพิจารณาแล้ว เห็นด้วยในหลักการของนโยบายดังกล่าว ทั้งนี้ มีข้อสังเกตเกี่ยวกับงบประมาณที่กำหนดและผูกพันไว้ 3 ปีนั้นค่อนข้างสูง เพราะบางกิจกรรมของโครงการฯ หน่วยงานระดับปฏิบัติสามารถดำเนินการได้อยู่แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย จักขอขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายประจวบ ไชยสาส์น)

รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย

สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย

สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา

โทร 2458092

โทรสาร 2458925

เสีนาถุกคอง

(นายสัมฤทธิ์ วีระเจริญพงษ์)
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ๔

ที่ นร 1004/๒๕๐1

สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
967 ถนนกรุงเกษม กทม. 10100

๑๗ กันยายน 2542

เรื่อง นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการ

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการฯ ต่วนมาท ที่ นร 0205 / ว(ล)11958
ลงวันที่ 8 กันยายน 2542

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะกรรมการฯ ได้ส่งเรื่อง นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีสาระสำคัญเพื่อ ขอความเห็นชอบต่อนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทย และให้กระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานภูมิปัญญาและการศึกษานำไปใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนงาน โครงการส่งเสริมภูมิปัญญาเพื่อการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย และให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติโดยสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทยเป็นศูนย์ประสานงาน โดยขอใช้งบประมาณระหว่างปี 2543-2545 รวมทั้งสิ้น 122.853 ล้านบาท ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พิจารณาเสนอความเห็นประกอบการศึกษาของคณะกรรมการฯ ต่อไป ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

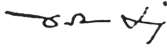
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้พิจารณา รายละเอียดแล้วมีความเห็น ดังนี้

1. การส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา จะเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคนให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทย และเป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนท้องถิ่น ดังนั้นในหลักการจึงเห็นควรให้การสนับสนุนนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ตามข้อเสนอของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

2. การนำภูมิปัญญาไทยมาบูรณาการเข้าสู่ระบบการศึกษาควรเน้นกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่สามารถสร้างความสนใจให้แก่เด็กและเยาวชนให้เกิดความรักและความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน รวมทั้งควรวางแนวทางมาตรการที่จะรองรับการนำความรู้ต่างๆเหล่านั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือการสร้างรายได้พิเศษให้แก่ครอบครัวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายชรรักษ์ การพิสิษฐ์)

ผู้อำนวยการศูนย์ วิทยากรพิเศษ

ศูนย์การคณะกรรมการพัฒนาการทางธุรกิจและสังคมแห่งชาติ

กองโครงการสังคม

โทร. 281-6631, 281-6329

ผู้อำนวยการกอง

(นายสัมพันธ์ ประเสริฐติงษ์)
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ๘ ๖

27 กันยายน 2542

เรื่อง นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี คำนวณที่ นร 0205/ว (ก) 11958 ลงวันที่ 8 กันยายน 2542

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้สำนักงบประมาณพิจารณาเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี กรณีคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้มีมติเสนอคณะรัฐมนตรีขอความเห็นชอบนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ตามระเบียบที่แนบมาแล้ว นั้น

สำนักงบประมาณพิจารณาแล้วขอเรียนความเห็น ดังนี้

1. นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อนำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาของชาติ โดยเลือกสรรสาระและกระบวนการเรียนรู้ ผ่านผู้รู้ชาวบ้านที่ได้รับการยกย่องเป็นครูภูมิปัญญา ตลอดจนสนับสนุนการศึกษา การวิจัย และประมวลคลังข้อมูลเกี่ยวกับสารคดี องค์กรและเครือข่ายภูมิปัญญา ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทั้งนี้ คำนึงถึงความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นอย่างค่องเนื่องนั้น เป็นหลักการที่ดี โดยแนวความคิดและการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 23 (3)

2. สำหรับการขอการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการดำเนินการดังกล่าว จำนวนทั้งสิ้น 122,853,000 บาท โดยจัดสรรเป็นรายปี ปีที่ 1 จำนวน 41,551,000 บาท ปีที่ 2 และปีที่ 3 ปีละ 40,651,000 บาท ทั้งนี้ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 เป็นต้นไปนั้น หากคณะรัฐมนตรีเห็นชอบในนโยบายดังกล่าว สำนักงบประมาณก็จะให้พิจารณาเสนอขอจัดงบประมาณให้ความช่วยเหลือและเหมาะสมในแต่ละปีไป ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 ได้จัดงบประมาณให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติแล้ว ในแผนงานบริหารด้านเศรษฐกิจและสังคมงานวิจัยทางการศึกษา หมวดเงินอุดหนุน รายการเงินอุดหนุนโครงการวิจัยและพัฒนาส่งเสริมภูมิปัญญาไทยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เงิน 4,689,000 บาท

/อนึ่ง ...

อนึ่ง สำนักงานประมาณขอเรียนว่า หากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้ความสำคัญสูงในการใช้ข้อมูลผลการศึกษาและวิจัยที่หน่วยงานอื่น ๆ ทำอยู่แล้ว ดังเช่นสถาบัน การแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์ ได้เก็บข้อมูล ศึกษาและสนับสนุนการวิจัยสมุนไพร และภูมิปัญญา การแพทย์แผนไทยอย่างกว้างขวาง เป็นต้น มาใช้ประโยชน์ด้วย ก็จะลดความซ้ำซ้อนและประหยัด งบประมาณได้มาก

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเสนอความเห็นประกอบกรณีพิจารณาของคณะรัฐมนตรีต่อไป.

ขอแสดงความนับถือ

(นายสวัสดิภาพ กัณฑ์ธรรม)

ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ

สำนักวิเคราะห์งบประมาณด้านการศึกษา

โทรศัพท์ 273-9253

โทรสาร 273-9254

สำเนาถูกต้อง,

(นายสัมฤทธิ์ ประเสริฐถึง)

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ๘ ๖

ที่ นร ๑๔๒๒/ ๓๐๖๔

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ถนนสุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๓ กันยายน ๒๕๕๒

เรื่อง นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา จำนวน ๑๐๐ ชุด
๒. เอกสารประมาณการค่าใช้จ่าย จำนวน ๑๐๐ ชุด

๑. เรื่องเดิม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒ ได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบสานภูมิปัญญาไทย โดยไว้กระบวนการให้การศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้เจตนารมณ์ดังกล่าวบรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดทำนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาขึ้น โดยถือเป็นส่วนสำคัญองส่วนหนึ่งของกระบวนการศึกษาสำหรับคนทั้งชาติ

๒. สารสำคัญของนโยบาย

๒.๑ วัตถุประสงค์

เพื่อนำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาชาติ โดยเลือกสรรสาระและกระบวนการเรียนรู้ ผ่านผู้รู้ชาวบ้านที่ได้รับการยกย่องเป็นครูภูมิปัญญา ตลอดจนสนับสนุนการศึกษา วิจัย และประมวลคลังข้อมูลเกี่ยวกับสารคดี องค์กรและเครือข่ายภูมิปัญญา ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

๒.๒ เป้าหมาย

เพื่อให้การศึกษานับแต่นี้ไปเป็นการศึกษาที่อยู่บนฐานของความเป็นไทยและพัฒนาสู่ความเป็นสากล โดยให้มีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญากับการศึกษา ทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน ประสานงานและระดมทรัพยากรเพื่อการดำเนินงานด้านภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา โดยมีสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย เป็นสำนักงานเลขานุการและประสานงานในเรื่องดังกล่าว

- (๑) การผลักดันสาระและกระบวนการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษา
- (๒) การพัฒนาคลังข้อมูลภูมิปัญญาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ
- (๓) การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยเพื่อการศึกษา

/(๔) การสรรหา...

- (๔) การสรรหาและพัฒนากระบวนกรของครูภูมิปัญญา
- (๕) การพัฒนาระบบบริหารและจัดการในการนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษา-
- (๖) การประสานเชื่อมโยงเครือข่ายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาใน

รูปแบบที่หลากหลาย

๒.๓ วิธีดำเนินการ

(๑) แต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญากับการศึกษา ทำหน้าที่พัฒนา
นโยบาย ส่งเสริม ประสานงานและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการดำเนินงานด้านภูมิปัญญาในการจัดการ
ศึกษา

(๒) ให้สถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ เป็นสำนักงานเลขานุการและศูนย์ประสานงาน

(๓) จัดทำแผนงานโครงการ ปีงบประมาณ ๒๕๔๓-๒๕๔๕

(๔) จัดวางแนวทางและยุทธศาสตร์ในการนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษา

(๕) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานเชื่อมโยงเครือข่ายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการ
จัดการศึกษา เพื่อดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

- ผลักดันสาระและกระบวนการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษา
- พัฒนาค้นคว้าข้อมูลภูมิปัญญา
- วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยเพื่อการศึกษา
- สรรหาและพัฒนา กระบวนกรของครูภูมิปัญญา

(๖) ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละแผนงานตามนโยบาย

(๗) พิจารณาปรับปรุงแผนงานและมาตรการเพื่อให้ นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยใน
การจัดการศึกษามุ่งผลและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

๒.๔ รูปแบบการบริหารจัดการ

มีการบริหารจัดการในรูปของคณะกรรมการ ชื่อว่า “คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วย
ภูมิปัญญากับการศึกษา” ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านละ ๔ คน
และตัวแทนผู้นำเครือข่ายภูมิปัญญาไทย ๔ ภาค ภาคละ ๑ คน รวมคณะกรรมการทั้งสิ้น ๑๖ คน

คณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานและระดมทรัพยากรเพื่อ
การดำเนินงานด้านภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา โดยมีสถานะ “แห่งชาติ” ว่าด้วยภูมิปัญญาและการ
ศึกษาไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นศูนย์ประสานงาน

๓. ความจำเป็นที่ต้องนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

เนื่องจาก นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งใน
การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และ
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ดังนั้นนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการ
จัดการศึกษาซึ่งเป็นส่วนที่ต้องดำเนินการในระยะแรก จึงเป็นความเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ

๔. ประเด็นเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

(๑) ให้ความเห็นชอบก่อนโยกย้ายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ เป็นนโยบายระดับชาติตามที่เสนอ

(๒) ให้กระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานภูมิปัญญาและการศึกษานำไปใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนงาน โครงการส่งเสริมภูมิปัญญาเพื่อการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาคหามอชยาศัย

(๓) ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย เป็นศูนย์ประสานงานนโยบาย ตลอดจนติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงแผนงาน ทั้งนี้เพื่อให้นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษามรรลุผล

(๔) ให้รัฐบาลจัดสรรเงินงบประมาณ จำนวนทั้งสิ้น ๑๒๒,๘๕๓,๐๐๐ บาท โดยจัดสรรเป็นรายปี ปีที่ ๑ จำนวน ๔๑,๕๕๑,๐๐๐ บาท ปีที่ ๒ และ ๓ ปีละ ๔๐,๖๕๑,๐๐๐ บาท ทั้งนี้คงค้างปีงบประมาณ ๒๕๔๓ เป็นตันไป หรือตามที่ตกลงกับสำนักงบประมาณ

๕. ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากการมีมติคณะรัฐมนตรี

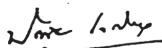
(๑) ภูมิปัญญาไทยได้รับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบสานด้วยกระบวนการให้การศึกษา คอบสนองรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๖, ๖๕, ๘๑ และ ๒๕๕

(๒) การพัฒนา “คน” คือคนนี้ไปจะได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทย อันเป็นพื้นฐานสำคัญส่วนหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษา ตามนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒

(๓) นโยบายการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาจะเป็นนโยบายสำคัญของชาติต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาอนุมัติต่อไป จะขอบคุณตั้ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายปัญญา เกตรทอง)

รองนายกรัฐมนตรี และประธานกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย

โทร. ๖๖๕-๗๗๓๕, ๖๖๘-๗๑๒๓ ต่อ ๒๔๒๘, ๒๔๒๙

โทรสาร ๒๔๓-๒๗๘๗, ๒๔๓-๐๐๘๓

แบบเสนอผู้ทรงภูมิปัญญา
เพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติ
เป็น “ครุภูมิปัญญาไทย” รุ่นที่.....

๑. ประวัติผู้ทรงภูมิปัญญา

๑.๑ ประวัติส่วนตัว

ชื่อ.....นามสกุล.....
เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....หมายเลขบัตรประชาชน.....
วัน เดือน ปีเกิด.....อายุ.....ปี ภูมิลำเนา (บ้านเกิด).....
ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่สามารถติดต่อได้)
บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....
สถานที่ทำงาน.....โทรศัพท์.....
วุฒิการศึกษา/ระดับการศึกษา
.....
.....

๑.๒ ประวัติครอบครัว

ชื่อบิดา.....ชื่อมารดา.....
อาชีพบิดา.....อาชีพมารดา.....
เป็นบุตรคนที่.....ในจำนวนพี่น้อง.....คน
(ถ้าเสียชีวิตแล้วระบุด้วย)

- (๑) ชื่อ-นามสกุล.....อาชีพ.....
- (๒) ชื่อ-นามสกุล.....อาชีพ.....
- (๓) ชื่อ-นามสกุล.....อาชีพ.....

ฯลฯ

ชื่อสามี/ภรรยา.....(นามสกุลเดิมของสามี/ภรรยา.....)
 อาชีพ.....

บุตร (ชาย).....(หญิง).....คน รวมทั้งหมด.....คน
 ได้แก่ (ระบุชื่อ)

- (๑) ชื่อ-นามสกุล.....อาชีพ.....
- (๒) ชื่อ-นามสกุล.....อาชีพ.....
- (๓) ชื่อ-นามสกุล.....อาชีพ.....

๒. ประวัติชีวิตและผลงาน

๒.๑ ความเชี่ยวชาญภูมิปัญญาด้าน (เขียนเครื่องหมาย ✓ ใน □ เพียงด้านใด
 ด้านหนึ่ง แห่งเดียวที่เสนอขอเท่านั้น)

- เกษตรกรรม
- อุตสาหกรรมและหัตถกรรม
- การแพทย์แผนไทย
- การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- กองทุนและธุรกิจชุมชน
- ศิลปกรรม
- ภาษาและวรรณกรรม
- ปรัชญา ศาสนา และประเพณี
- โภชนาการ

หมายเหตุ : แบบเสนอฯ นี้ ท่านสามารถจัดทำใหม่ได้ เพื่อให้มีพื้นที่กรอก
 ข้อมูลอย่างเพียงพอ และส่งพิมพ์ได้ที่เว็บไซต์ <http://www.onec.go.th>

๒.๒ ชีวิตวัยเด็ก (ได้รับความรู้ที่มีความเชี่ยวชาญในข้อ ๒.๑ มาอย่างไร
โปรดอธิบายอย่างละเอียด)

.....
.....
.....
.....

๓. ประสบการณ์การทำงานด้านที่เชี่ยวชาญ

๓.๑ ด้านที่เชี่ยวชาญเฉพาะ (ระบุความรู้และประสบการณ์การทำงานด้านที่
เสนอขอตามข้อ ๒.๑)

เรื่อง

.....
.....
.....

๓.๒ ระยะเวลาในการทำงานด้านที่มีความเชี่ยวชาญ (ระบุระยะเวลาใน
การทำงาน/การถ่ายทอดความรู้)

.....
.....

๓.๓ การถ่ายทอดและการพัฒนาการถ่ายทอดความรู้ (ระบุรูปแบบวิธีการ
ถ่ายทอด/การพัฒนาการถ่ายทอด)

.....
.....

๓.๔ ผู้รับการถ่ายทอดความรู้ในระบบโรงเรียน/นอกระบบโรงเรียน/ตามอัธยาศัย
จำนวน.....คน

๓.๕ ผู้รับการถ่ายตอดนำความรู้ไปใช้ จำนวน.....คน

ได้แก่.....

๓.๖ การสร้างเครือข่ายและการเผยแพร่ความรู้ (มีการสร้างเครือข่ายหรือไม่/อย่างไร/ จำนวนกี่คน/ เครือข่าย)

ไม่มี

มี (โปรดระบุ).....

(๑) เครือข่ายชื่อ.....จำนวน..... คน

(๒) เครือข่ายชื่อ.....จำนวน..... คน

(๓) เครือข่ายชื่อ.....จำนวน..... คน

๓.๗ ประสบการณ์หรือความเชี่ยวชาญอื่น ๆ

.....
.....

๔. ผลงานที่ปรากฏ

๔.๑ ผลงาน (ที่มีความเชี่ยวชาญในข้อ ๒.๑) เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม

ได้แก่ เรื่อง..... เผยแพร่ที่ .....

เรื่อง..... เผยแพร่ที่ .....

เรื่อง..... เผยแพร่ที่ .....

เรื่อง..... เผยแพร่ที่ .....

๔.๒ ผลงานที่ริเริ่มสร้างสรรค์ (ระบุจุดเด่นของผลงานที่แตกต่างจากผลงานของผู้อื่น)

.....
.....

๔.๓ ผลงานซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคม (โปรดระบุในระดับชุมชน/ ท้องถิ่น/ อำเภอ/ ประเทศ)

.....
.....

๕. เครื่องราชอิสริยาภรณ์/ เกียรติคุณ/ รางวัลที่เคยได้รับ

.....
.....
.....

๖. ให้เขียนเรียงความเล่าถึงประวัติชีวิตและการทำงานอย่างละเอียด
(ไม่จำกัดความยาวของหน้ากระดาษ)

*** ต้องระบุข้อมูลในข้อนี้เพื่อประกอบการพิจารณา***

.....
.....

๗. ความคิดเห็นของผู้เสนอ (กรณีที่ไม่ใช่การเสนอชื่อตัวเอง)

.....
.....

๘. ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น (ถ้ามี) คือ.....

ชื่อ-นามสกุล..... ตำแหน่ง..... โทรศัพท์.....

โทรศัพท์ (บ้าน)..... โทรศัพท์(มือถือ).....

๙. ชื่อ-ที่อยู่ของผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม

๙.๑ ชื่อ -นามสกุล..... ตำแหน่ง..... โทรศัพท์.....

๙.๒ ชื่อ -นามสกุล..... ตำแหน่ง..... โทรศัพท์.....

๙.๓ ชื่อ -นามสกุล..... ตำแหน่ง..... โทรศัพท์.....

๑๐. เอกสารหลักฐานประกอบการพิจารณา

๑๐.๑ ภาพถ่ายสีหรือขาวดำของผู้ได้รับการเสนอชื่อ (ไม่รับพิจารณาภาพถ่าย
เอกสาร)

๑๐.๒ เอกสารหลักฐานประกอบการพิจารณา เช่น

- ภาพถ่ายผลงานหรือการปฏิบัติงานอย่างน้อย ๕ ภาพ
- เอกสารเพิ่มเติมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ในการพิจารณา
เช่น หนังสือ CD รวบรวมผลงานต่าง ๆ ฯลฯ

ได้ตรวจสอบแล้ว ขอรับรองว่าข้อมูลดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความ เป็นจริง
ทุกประการ

(ลงชื่อ).....ผู้ทรงภูมิปัญญา (ลงชื่อ)..... ผู้เสนอ

(.....) (.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้อมูลของผู้เสนอ (กรณีที่ไม่ใช่การเสนอชื่อตนเอง)

ชื่อผู้เสนอ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....บ้าน.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

อาชีพหรือตำแหน่งงาน.....

.....

สถานที่ทำงาน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....มือถือ.....

คำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ที่ ๒ /๒๕๕๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖

ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำแผนงานวิจัยและพัฒนา
สังคมแห่งการเรียนรู้ด้วยเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย โดยได้กำหนดให้
มีการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์ และ
สืบสานภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใด ใน ๙ ด้าน ได้แก่ ด้านเกษตรกรรม ด้าน
อุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้าน
ภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี และด้านโภชนาการ
เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทยจากสำนักงานเลขาธิการสภา
การศึกษาเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ทั้ง ๓
รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา
ตามอัธยาศัย ต่อไป

เพื่อให้การดำเนินการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ เป็นไป
อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล จึงแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาและคัดเลือก
ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ขึ้น โดยมีองค์ประกอบและหน้าที่ ดังนี้

องค์ประกอบ

๑. คณะทำงานอำนวยการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖
ประกอบด้วย

๑) นายอำรุง จันทวานิช	ที่ปรึกษา
๒) นางลิริพร บุญญานันต์	ที่ปรึกษา
๓) นายนพพร สุวรรณรุจิ	ที่ปรึกษา
๔) นายสวัสดิ์ ตีชีน	ที่ปรึกษา
๕) นายนันทसार ลีสลับ	ที่ปรึกษา
๖) นางสาวสุทธาลินี วัชรบูล	ที่ปรึกษา
๗) นายพิสิฐ เจริญวงศ์	ประธานคณะกรรมการ
๘) นางสาวจิรพรรณ ปุณเกษม	รองประธานคณะกรรมการ
๙) พันเอกหญิงมุกดา ช้อมาก	คณะกรรมการ
๑๐) นายไพบูลย์ แจ่มพงษ์	คณะกรรมการ
๑๑) นางสาววรรณงศ์ เนตรสุภลักษณ์	คณะกรรมการ
๑๒) นายอรุณ ทิพย์วงศ์	คณะกรรมการ
๑๓) นายพนม ศรศิลป์	คณะกรรมการ
๑๔) นายสมชาย สมานตระกูล	คณะกรรมการ
๑๕) นายสัมฤทธิ์ สุภามา	คณะกรรมการ
๑๖) นายประพนธ์ พลอยพุ่ม	คณะกรรมการ
๑๗) นายสมคะเน คำจูน	คณะกรรมการ
๑๘) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิลปชัย กงตาล	คณะกรรมการ
๑๙) นายประยงค์ รัตนรงค์	คณะกรรมการ
๒๐) นายกอแจ่ม หมื่นเหม	คณะกรรมการ
๒๑) นายสุจริต บัวพิมพ์	คณะกรรมการ
๒๒) นายประเสริฐ เฉยดิษ	คณะกรรมการ
๒๓) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะกรรมการ
๒๔) ผู้แทนสำนักบริหารงานการศึกษา นอกโรงเรียน	คณะกรรมการ
๒๕) นายตรีวิทย์ วินิชสำเภาทิพย์	คณะกรรมการ
๒๖) นางสาววรรรัตน์ อภินันท์กุล	คณะกรรมการ

๒๗) นายสุรชัย ชัยน	คณะทำงาน
๒๘) นายสนธยา เสนเอี่ยม	คณะทำงาน
๒๙) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาระ มุขดี	คณะทำงาน
๓๐) นางสาวลี เพ็ญศิริ	คณะทำงาน
๓๑) นายวิทยา คชสิทธิ์	คณะทำงาน
๓๒) นางสุรีย์ นาคนิยม	คณะทำงาน
๓๓) นายจิรวัดมน์ สว่างวงศ์	คณะทำงาน
๓๔) นายถวัลย์ มาศจรัส	คณะทำงานและ เลขานุการ
๓๕) นางสาวพุดมิสาร อัครกะพู่	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๓๖) นางสาวสมปอง สมญาติ	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๓๗) นายนภมณฑล ลิบหมื่นเปี่ยม	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๓๘) นางสาวณุดตรา แทนขำ	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่

ให้คณะทำงานอำนวยการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

๑. พิจารณาหลักเกณฑ์การสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทยและแบบเสนอผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทย โดยปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม

๒. กำหนดคณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ เพิ่มเติมในส่วนภูมิภาค

๓. พิจารณาตัดสินผลการคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทยเพื่อเสนอเลขานุการสภาการศึกษาของนามประกาศผลการยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖

๔. อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

๒. คณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖

ในส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย

๒.๑ คณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย ภาคเหนือ ประกอบด้วย

๑) นางสาวรอนงค์ เนตรสุภลักษณ์	ประธานคณะทำงาน
๒) นายอรุณ ทิพย์วงศ์	รองประธานคณะทำงาน
๓) นายประทีป อินแสง	คณะทำงาน
๔) นายตรีวิทย์ วินิชสำเภาทิพย์	คณะทำงาน
๕) นายเสริมศิษฐ์ พิมพ์พันธ์ดี	คณะทำงาน
๖) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต ๑	คณะทำงาน
๗) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต ๑	คณะทำงาน
๘) ผู้แทนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ภาคเหนือ	คณะทำงาน
๙) นางสาวสมปอง สมญาติ	คณะทำงานและ เลขานุการ

๒.๒ คณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ประกอบด้วย

๑) นายสมคะเน คำจูน	ประธานคณะทำงาน
๒) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิลปชัย กงตาล	รองประธานคณะทำงาน
๓) นายนิคม ชมภูหลง	คณะทำงาน
๔) นายปรีชา พาลูกา	คณะทำงาน
๕) นายธนากร ผุ่จศิริ	คณะทำงาน
๖) นางสาวนพกนก บุรุษนันท์	คณะทำงาน
๗) นางกุลธิดา รัตน์โกศล	คณะทำงาน
๘) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุดรธานี เขต ๑	คณะทำงาน

๙) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๑	คณะทำงาน
๑๐) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต ๑	คณะทำงาน
๑๑) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมา เขต ๑	คณะทำงาน
๑๒) นายวราพงษ์ วรพันธ์พิทักษ์	คณะทำงาน
๑๓) นายนภมณฑล ลิขหมื่นเปี่ยม	คณะทำงานและ เลขานุการ

๒.๓ คณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย ภาคกลางและ
ภาคตะวันออก ประกอบด้วย

๑) นายพนม ศรศิลป์	ประธานคณะทำงาน
๒) นายสมชาย สมนตระกุล	รองประธานคณะทำงาน
๓) นางอัญชลี โตอุส่าห์	คณะทำงาน
๔) นางวัชรินทร์ โกสินเจริญชัย	คณะทำงาน
๕) นายวิทยา ตุงคะเสน	คณะทำงาน
๖) นายประเวช สุขประสงค์	คณะทำงาน
๗) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต ๑	คณะทำงาน
๘) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลพบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๙) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต ๑	คณะทำงาน
๑๐) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต ๑	คณะทำงาน
๑๑) นายถวัลย์ มาศจรัส	คณะทำงานและ เลขานุการ

๑๒) นางสาวพุดิสาร์ อัครคะพู	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๔ คณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย ภาคใต้ ประกอบด้วย	
๑) นายประยงค์ รณรงค์	ประธานคณะทำงาน
๒) นายกอแจ่ม หมิ่นเหม	รองประธานคณะทำงาน
๓) นายปัญญา เลิศไกร	คณะทำงาน
๔) นางสาวพรทิพย์ ชาดะรัตน์	คณะทำงาน
๕) นายอนุกุล สุขทิพย์	คณะทำงาน
๖) นางจิราภรณ์ ก่อเกียรติยากุล	คณะทำงาน
๗) นางสาวพนิตนันท์ เพชรนาค	คณะทำงาน
๘) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต ๑	คณะทำงาน
๙) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภูเก็ต	คณะทำงาน
๑๐) ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สงขลา เขต ๑	คณะทำงาน
๑๑) นางสาวณุตตรา แทนขำ	คณะทำงานและ เลขานุการ

หน้าที่

ให้คณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ในส่วนภูมิภาค มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

๑. ดำเนินการสรรหาและคัดเลือกผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อการยกย่องเป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ โดยดำเนินการประเมินเชิงเอกสารและลงพื้นที่ภาคสนามประเมินผลเชิงประจักษ์

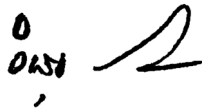
๒. รวบรวมและสรุปผลการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ เพื่อนำเสนอคณะทำงานอำนวยการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ เพื่อพิจารณาตัดสินผลการคัดเลือก

๓. จัดทำเอกสารเผยแพร่ผลงานผู้ทรงคุณวุฒิปัญญาที่ได้รับการคัดเลือกเป็น
ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖

๔. อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการอำนวยการสรรหาและ
คัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑

(นายอรุณ จันทวานิช)

เลขาธิการสภาการศึกษา

รายนามผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ
ตามคำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่ ๒/๒๕๕๑
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖

รายนามผู้แทนเรียงลำดับตามคำสั่ง

๑. นางพจมาน พงษ์ไพบูลย์	ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๒. นายวัชรินทร์ จำปี	ผู้แทนสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน
๓. นางนาถยา วิสุทธิใจ	ผู้แทนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ
๔. นายเทิน ศรีสุข	ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุดรธานี เขต ๑
๕. นายปราณีต ฉายจิต	ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๑
๖. นางเงินยวง ประภาษา	ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต ๑
๗. นางวัฒนา ก้อนเชื้อรัตน์	ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมา เขต ๑
๘. นายประสาน เสถียรพันธุ์	ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต ๑
๙. นางกรรณา รูปแพ	ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต ๑
๑๐. นายจำลอง นนท์พละ	ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต ๑
๑๑. นายธนิต สาเมือง	ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต ๑
๑๒. นายสุเทพ นาครัตน์	ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากุแก้ว
๑๓. นายสมพงษ์ สุวรรณชาติ	ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สงขลา เขต ๑

คณะผู้จัดทำ
คู่มือการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย

ที่ปรึกษา

ดร.อรุณ จันทวานิช	เลขาธิการสภาการศึกษา
นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล	ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา
ดร.จิรพรรณ ปุณเกษม	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาการเรียนรู้
นายถวัลย์ มาศจรัส	หัวหน้ากลุ่มพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้

ผู้พิจารณาคู่มือ

คณะทำงานตามคำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่ สกศ. ๒/๒๕๕๐
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖

ผู้เขียนและเรียบเรียง

ดร.นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม	นักวิชาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
--------------------------	---

บรรณาธิการ

ดร.นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม	นักวิชาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
นางสาวณัฐตรา แทนขำ	นักวิชาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้พิมพ์

นายสมชาติ สมญาติ	เจ้าหน้าที่ประจำโครงการ
------------------	-------------------------